

HET ARCHIEF VAN HET KASTEEL DE HAAR TE HAARZUILENS

Het kasteel De Haar onder de voormalige gemeente Haarzuilens behoort ongetwijfeld tot de bij het grote publiek zeer bekende bouwwerken in deze provincie. Zowel het kasteel met zijn romantische uiterlijk en zijn kunstschaten, als het omliggende park en de kapel trekken jaarlijks tal van bezoekers. Wat totnogtoe eigenlijk niet bekend was, is, dat er ook een niet onbelangrijk huisarchief wordt bewaard. De inhoud van dat archief is thans ontsloten in een onder bovenstaande titel gedrukte inventaris, die de tegenwoordige eigenaar en heer van De Haar, E. G. E. A. M. G. baron van Zuylen van Nyevelt, in 1959 het licht heeft doen zien. Deze inventaris werd al enige jaren geleden bewerkt door jonkvrouwe L. A. van Asch van Wijck, toen volontaire aan het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage, sedert 1954 mevrouw Von Uslar-Gleichen. Het archief was door bemiddeling van de toenmalige algemene rijksarchivaris jhr. dr. D. P. M. Graswinckel tijdelijk te 's Gravenhage gedeponeerd en de ordening en beschrijving zijn geschied onder toezicht van de hoofdchartermeester mej. dr. S. W. A. Drossaers.

Het boek, dat XIV en 120 bladzijden telt, is tegenover de titel voorzien van een foto van het kasteel in zijn tegenwoordige vorm en bevat aan het einde nog tien genealogische tabellen. Vooraf gaat volgens goed gebruik een inleiding, waarin een kort overzicht der geschiedenis van De Haar wordt gegeven, alsmede een toelichting op het bij de inventarisatie gevolgde systeem. Opgemerkt dient te worden, dat het „huys ther Haer” met het ambachtsgerecht door de heren van Vianen in leen werd gehouden van de bisschop van Utrecht, en dat zij het weder in achterleen uitgaven aan de heren van De Haar. De oudst bekende dezer laatste beleningen, die in de in het Algemeen Rijksarchief bewaarde leenregisters van Vianen zijn ingeschreven, dateert reeds van 1391. Het huis Ter Haar, dat in 1536 als ridderhofstad werd erkend, is nooit verkocht, maar steeds vererfd.

De inventaris valt in twee hoofdafdelingen uiteen, namelijk: Stukken betreffende personen, en: Beheer van rechten en bezittingen. In de eerste hoofdafdeling zijn beschreven: I. Stukken betreffende de heren van De Haar en hun kinderen, beginnende bij Steven van Zuylen van de Haar, die in 1506 huwde met Josina van Assendelft, tot de tegenwoordige eigenaar hierboven genoemd. Vervolgens zijn beschreven: II. Stukken betreffende aanverwante geslachten, en III. Stukken betreffende andere takken van het geslacht Van Zuylen. Dit zijn takken, die in Noord-Nederland zijn gebleven, en waarvan althans één nog bestaat, terwijl de tegenwoordige heer van De Haar stamt uit een tak, die zich omstreeks 1680 te Brugge gevestigd heeft.

Deze laatste tak, die rooms-katholiek is, behoort tot de belgische adel.

De tweede hoofdafdeling beschrijft in een eerste onderafdeling het

beheer in het algemeen en hier vindt men de leenregisters, die met slechts enkele geringe onderbrekingen van 1420 tot 1799 doorlopen, terwijl het oudste register nog afschriften van retroacta uit de jaren 1359—1412 bevat. In de tweede onderafdeling zijn de stukken betreffende heerlijkheden en goederen beschreven. Het zou te uitvoerig zijn om hier alle plaatsen op te noemen, waaronder zij gelegen waren. In Nederland zijn het er 27 in de provincies Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland, Gelderland en Noord-Brabant, in België nog eens elf. De derde en vierde onderafdelingen bevatten respectievelijk enkele stukken aangaande het patronaatsrecht der kerken van Kockengen en De Haar, en enige stukken, waarvan het verband met het archief niet is gebleken.

In de derde hoofdafdeling treft men handschriften van genealogische aard aan benevens wapenboeken, wapenkaarten en enkele varia. In een aanhangsel volgt nog correspondentie enz. uit de jaren 1890—1917, welke stukken onder meer de herbouw van het kasteel betreffen. Het boekje wordt besloten met een regestenlijst over de jaren 1381—1580, een index van persoons- en plaatsnamen en de reeds vermelde genealogische tabellen.

Ten laatste zij hier medegedeeld, dat het archief voor wetenschappelijk geïnteresseerde onderzoekers toegankelijk is. Aanvragen hiertoe kan men tot de rentmeester van het kasteel richten. Een exemplaar van deze verdienstelijke inventaris, die niet in de handel is, bevindt zich o.a. in de bibliotheek van het Rijksarchief te Utrecht.

A. J. VAN DE VEN

BOEKAANKONDIGING

Ph. J. C. G. van Hinsbergen, *Bronnen voor de geschiedenis van Zeist*, deel I aflevering III. Van Gorcum & Comp. N.V., Assen. Prijs f 6,90.

Opnieuw is een aflevering verschenen van het register betreffende de documenten der geschiedenis van Zeist, dat in opdracht van de Van de Poll-Stichting te Zeist door de heer Van Hinsbergen is samengesteld.

De bronnen, die in deze aflevering genoemd worden, betreffen de periode 1400—1450. Naarmate men verder komt in de geschiedenis vermeerdert het materiaal. De vorige afleveringen besloegen samen een periode van bijna zes eeuwen, maar de vermelding van de stukken kostte slechts weinig pagina's méér dan het tijdperk van een halve eeuw, dat nu behandeld wordt.

Zoals voor de hand ligt, hebben de stukken in hoofdzaak betrekking op transacties van bezittingen, beleningen, enz. Wie er in bladert, heeft telkens het gevoel alsof hij werkt met kleine stukjes van een grote legkaart. Er zijn veel losse fragmenten, hier en daar vindt men een verband, maar een afgerond beeld van Zeist in de eerste helft der 15 eeuw verkrijgt men niet. Dat zal nooit mogelijk zijn. Maar daarom is het toch van betekenis, dat men de beschikking over de bewaard gebleven fragmenten heeft.

de J.